

Corporate Governance v Európskej únii v roku 2013

Michal KOTLÁRIK

Pred nami je záver roka a s ním prichádza bilancovanie. V oblasti práva obchodných spoločností a Corporate Governance sa na európskej úrovni pracovalo najmä v oblasti auditu a účtovníctva. Intenzívne diskusie prebiehali napríklad o legislatívnom balíčku zameranom na zmenu regulácie **audítorských služieb**, ktorý Komisia predložila ešte koncom roka 2011.¹ Cieľom návrhov bolo riešiť problémy „čistých“ audítorských správ pri spoločnostiach, ktoré boli v čase prebiehajúcej krízy v preukázateľných finančných problémoch. Návrhy by mali zaviesť napríklad povinné striedanie audítorských firiem, povinné výberové konania na audítorskú firmu pre niektoré podniky, zákaz poskytovania služieb nesúvisiacich s auditom, európsky dohľad nad audítorským odvetvím, ale aj jednotný trh pre audítorské služby v EÚ alebo zjednodušené uplatňovanie štandardov pre malé a stredné podniky. Na sprísnenú reguláciu audítorských služieb si ale budeme musieť ešte počkať, nakoľko návrhy to vzhľadom na rozdielne názory členských štátov na viaceré základné otázky zatiaľ nedotiahli do finálnej fázy.

V polovici apríla 2013 zverejnila Komisia návrh smernice zaoberajúci sa **zverejňovaním nefinančných informácií** a informácií týkajúcich sa rozmanitosti.² Jeho cieľom bolo zlepšiť transparentnosť stratégií, rizík a dosiahnutých výsledkov v environmentálnej a sociálno-zamestnaneckej oblasti ako aj v oblasti dodržiavania ľudských práv, boja proti korupcii a podplácaniu a v oblasti presadzovania diverzity v orgánoch spoločnosti. Vzhľadom na administratívnu náročnosť by sa mali nové povinnosti týkať iba spoločností s viac ako 500 zamestnancami, pričom by mala stačiť jedna súhrnná informácia za celú skupinu podnikov. Pre hmatateľnejšie výsledky v podobe právne záväzného textu si bude však nutné aj v tomto prípade počkať na ukončenie negociácií.

Z pohľadu Komisie dopadlo úspešnejšie ťaženie za prísnejšie pravidlá pre **ratingové agentúry**, ktoré po roku a pol rokovaní skončilo v máji 2013 schválením nariadenia a smernice a ich následnom zverejnení v Úradnom vestníku EÚ.³ Nová úprava by mala napríklad znížiť automatické spoliehanie sa na ratingy, posilnenie manažmentu rizík, zaviesť by sa mal režim zodpovednosti ratingových agentúr za škodu v prípade porušenia pravidiel úmyselne alebo z hrubej neobanlivosti, znížiť by sa mali konflikty záujmov medzi hodnotenými a hodnotiacimi.

O mesiac neskôr boli úspešne sfinalizované aj rokovania o **účtovnej smernici** ktorá nahradila 4. a 7. obchodnú smernicu,⁴ ktoré regulovali účtovné závierky a súvisiace vykazovanie. Revíziou boli zavedené mnohé zmeny, ale vzhľadom na limitovaný priestor uvediem iba jednu, zdanlivo nenápadnú, týkajúcu sa Vyhlásenia Corporate Governance. Zatiaľ čo 4. obchodná smernica dávala možnosť, aby si spoločnosti, mohli okrem stanoveného kódexu vybrať aj iný kódex, nový čl. 20 účtovnej smernice stanovuje, že spoločnosť musí vykazovať súlad s kódexom ktorému je podriadená a navyše si môže vybrať aj iný

kódex. Podľa novej úpravy teda bude možné, aby Burza cenných papierov stanovila pre všetky registrované spoločnosti dodržiavanie jednotného kódexu. V záujme efektívnej kontroly dodržiavania princípov Corporate Governance a porovnateľnosti Vyhlásení Corporate Governance je toto určite vítaná zmena.

Legislatívnym návrhom EÚ, ktorý v roku 2013 najviac mediálne ovplyvnil Corporate Governance bol asi návrh smernice o **zlepšení rodovej vyváženeosti medzi nevýkonnými riadiacimi pracovníkmi**.⁵ Návrh sprevádzala v oblasti správy a riadenia podnikov nevídaná mediálna kampaň, z časti aj z dôvodu, že pani komisárka Reding, ktorá ho predložila nie je pôvodom právničkou ale novinárkou a političkou. Heslá ako „ženy v orgánoch spoločností („*Women on Boards*“) alebo „40% kresiel v orgánoch spoločností pre ženy“ určite prenikli aj k tým, ktorí sa inak o Corporate Governance vôbec nezaujímajú.

Návrh Komisie mal za cieľ pomocou pozitívnej diskriminácie odstrániť v súčasnosti nerovnomerné zastúpenie pohlaví v orgánoch spoločností. Aj keď návrh je rodovo neutrálny a nehovorí o ženách, ale iba o slabšiemu zastúpeniu pohlaví, z kampane ktorá ho sprevádzala je cieľová skupina jednoznačná. Podľa posúdenia vplyvov Komisie ženy totiž zastávali v EÚ v priemere iba 15% nevýkonných a 8,9% výkonných pozícií v orgánoch spoločností, pričom od roku 2003 bol zaznamenaný priemerný nárast iba o 0,6%.

Smernica by sa mala vzťahovať na obchodné spoločnosti registrované na regulovanom trhu, s výnimkou malých a stredných podnikov.⁶ Členské štáty by mali mať možnosť vybrať si 40% kvóty uplatňované na dozorné rady a nevýkonných členov správnych rád alebo 33% kvóty, ktoré by sa uplatňovali súhrnne na všetkých členov orgánov (vrátane predstavenstva a výkonných členov správnych rád). Smernica by spoločnostiam priamo neukladala vymenúvať ženy na voľné pozície. Avšak spoločnosti, v ktorých nemá slabšie zastúpené pohlavie primerané zastúpenie, by museli v prípade rovnocenných kandidátov uprednostniť osobu, prijatím ktorej by sa spoločnosť danej kvóte priblížila. Samozrejme, výberové kritériá by mali byť vopred stanovené, objektívne a striktné rodovo neutrálné. Takouto pozitívnou diskrimináciou Komisia chcela dosiahnuť 40% (33%) zastúpenie žien do roku 2020, resp. v spoločnostiach ovládaných štátom už do roku 2018. Systém kvót by podľa návrhu

smernice mali dopĺňať primerané a odrádzajúce sankcie.

Takáto pozitívna diskriminácia by síce nefungovala všade rovnako, avšak je zrejme, že z dlhodobého hľadiska by určite zmenila súčasnú situáciu. Príklady sa dajú hľadať napríklad aj v histórii odstraňovania segregácie v USA. Ak by ale pre niekoho bol tento príklad príliš vzdialený, tak sú tu aj konkrétne príklady nedávno schválenej vnútroštátnej legislatívy s podobnými povinnosťami ako v navrhutej smernici, ktoré už vo viacerých štátoch EÚ priniesli prvé viditeľnejšie príklady zlepšenia situácie žien.

Európsky parlament schválil koncom novembra 2013 návrh Komisie pomerom hlasov 459 proti 148. Napriek tomu je ale zrejme, že tento návrh sa v dohľadnej budúcnosti nestane právne záväzným aktom. Ani jednoduchší spôsob schvaľovania „kvalifikovanou väčšinou“ totiž nestačil, aby sa na Rade EÚ našiel dostatočný počet hlasov na jeho schválenie. Proti návrhu sa postavila silná skupina štátov, vrátane takých, kde majú ženy v spoločnosti veľmi silné postavenie. Dôvod je prozaický – nedostatočný právny základ. Rovnako ako u nás môžu štátne orgány konať iba to čo majú ústavou a zákonom povolené,⁷ tak Európske inštitúcie môžu konať iba v rámci hraníc, ktoré im vymedzili zakladajúce zmluvy. Použitie právneho základu navrhnutého Komisiou pri tomto návrhu blokujúce štáty spochybnili, pričom ich pozíciu potvrdil aj Právny servis Rady, nakoľko členovia orgánov spoločností nemôžu byť z titulu svojej funkcie považovaní za zamestnancov.⁸ Okrem toho bol viacerými štátmi spochybnený aj súlad so zásadou subsidiarity⁹ - ďalší dôvod na zamietnutie návrhu. Európska únia totiž môže prijímať legislatívu iba vtedy, ak rovnaký cieľ nemôže byť dosiahnutý na vnútroštátnej úrovni.

V každom prípade, v mene „vznešených cieľov“ pani Reding naďalej presadzuje svoj návrh aj s tým rizikom, že by bol na Európskom súdnom dvore následne zrušený. Cieľom tejto mini úvahy nie je argumentovať s vecnou podstatou návrhu. V prípade schválenia zákonov na vnútroštátnej úrovni s rovnakými cieľmi by asi išlo o veľmi úspešné ťaženie za zrovnoprávnenie znevýhodňovaného pohlavia. Otázkou ale je, či je vhodné, aby sa práva iných dosahovali prostredníctvom porušovania práva. Slovensko je jedným zo štátov, ktoré uvedený návrh blokujú a osobne sa s touto pozíciou stotožňujem. Ak totiž budeme prehliadať porušovanie práva v jednom prípade,

môže sa ľahko stať, že ostatní budú prehliadať porušovanie práva inokedy, keď sa nás to bude dotýkať citeľnejšie. Na druhej strane, aby Slovensko ukázalo, že to s blokovaním návrhu smernice myslí naozaj principiálne, bolo by vhodné zväziť opatrenia, ktoré by pomohli aspoň čiastočne dosiahnuť ciele smernice ktorú spoločne s inými štátmi blokujeme. Dokázali by sme tým, že to s obhajovaním princípov právneho

štátu myslíme naozaj vážne. V záujme proporcionality by ale bolo samozrejme vhodné začať najskôr úpravou odporúčaní na báze „dodržiavaj alebo vysvetli“.

*Autorom článku je JUDr. Michal Kotlárík, člen CEEGA
 atašé pre právo obchodných spoločností,
 Stále zastúpenie SR pri EÚ*

- ¹ návrh nariadenia o osobitných požiadavkách týkajúcich sa štatutárneho auditu subjektov verejného záujmu (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0779:fin:sk:pdf>) a návrh smernice ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2006/43/ES o štatutárnom audite ročných účtovných záznamov a konsolidovaných účtovných záznamov (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0778:fin:sk:pdf>)
- ² návrh smernice ktorou sa menia smernice Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS, pokiaľ ide o zverejňovanie nefinančných informácií a informácií týkajúcich sa rozmanitosti niektorými veľkými spoločnosťami a skupinami <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0207:fin:sk:pdf>
- ³ nariadenie EP a Rady č. 462/2013 z 21. mája 2013, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1060/2009 o ratingových agentúrach <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:146:0001:0033:sk:pdf> a smernica EP a Rady 2013/14/EÚ z 21. mája 2013, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2003/41/ES o činnostiach a dohlade nad inštitúciami zamestnaneckého dôchodkového zabezpečenia, smernica 2009/65/ES o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení týkajúcich sa podnikov kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov (PKIPCP) a smernica 2011/61/EÚ o správcach alternatívnych investičných fondov v súvislosti s nadmerným spoliehaním sa na úverové ratingy <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:145:0001:0003:sk:pdf>
- ⁴ Smernica EP a Rady 2013/34/EÚ z 26. júna 2013 o ročných účtovných záznamoch, konsolidovaných účtovných záznamoch a súvisiacich správach určitých druhov podnikov, ktorou sa mení smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/43/ES a zrušujú smernice Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:182:0019:0076:sk:pdf>)
- ⁵ návrh smernice EP a Rady o zlepšení rodovej vyváženosti medzi nevykonnými riadiacimi pracovníkmi spoločností kótovaných na burze a súvisiacich opatreniach (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0614:fin:sk:pdf>)
- ⁶ spoločnosti, ktoré zamestnávajú menej ako 250 zamestnancov, ktorých ročný obrat nepresahuje 50 miliónov eur, a ktorých obchodný majetok podľa súvahy nepresahuje viac ako 43 miliónov eur (pozri čl. 2 návrhu smernice ako aj odporúčanie Komisie EÚ č. 2003/361/ES).
- ⁷ 460/1992 Zb. - Ústava Slovenskej republiky, čl. 2(2)
- ⁸ písomné stanovisko PSR je obsiahnuté v dokumente Rady č. 8020/13 JUR 165 + ADD1
- ⁹ pozri napr. správu o pokroku z 22. novembra 2013 v dokumente Rady EÚ č. 16437/13